

Контекст	Ключові висновки
Від початку повномасштабного вторгнення Росії у лютому 2022 року в Україні налічується приблизно 6 243 000 внутрішньо переміщених осіб (ВПО).¹ Активізація бойових дій та ризики у сфері безпеки на Сході та Півдні України, а також наказ про обов'язкову евакуацію цивільного населення з Донецької та Херсонської областей, що був виданий 30 липня 2022 року, спричинили нову хвилю переміщень.² Підвищення рівня небезпеки після атаки на цивільну автоколону в Запоріжжі створює загрозу безпеці домогосподарств (ДГ), які переміщаються транзитом,³ а тому - труднощі під час пересування на непідконтрольних Уряду України територіях та територіях, що постраждали внаслідок конфлікту.⁴ Такі ризики особливо впливають на домогосподарства, в яких є особи з уразливістю, наприклад, через обмеження мобільності та фінансові проблеми.	Прийняття рішення та переміщення ДГ - Домогосподарства, в яких є особа(и) з уразливістю, часто переміщуються в критичних умовах під час затяжних етапів активних бойових дій. На початку вересня основними населеними пунктами постійного проживання найчастіше називали Бахмут, Херсон, Енергодар, Нікополь та Мелітополь. - ДГ продемонстрували різноманітний досвід прийняття рішень перед тим, як покинути свої місця постійного проживання. Суттєву роль у наданні допомоги з евакуацією ДГ з особою(ами) з уразливістю з непідконтрольних Уряду України територій та районів, що постраждали внаслідок конфлікту, через півроку після початку повномасштабної війни, відіграли особисті зв'язки і допомога волонтерів. Втрата доступу до послуг є фактором виїзду, що має більшу актуальність для вразливих ДГ, ніж для всіх інших груп ВПО. - Можливості для евакуації є більш поширеними в міських районах, підконтрольних Уряду України, оскільки такі канали зв'язку, як Telegram, були джерелом чіткої та своєчасної інформації, яка стосувалась оголошень про евакуацію. Вразливі ДГ з сільської місцевості та непідконтрольних Уряду України територій стикалися з більшою кількістю труднощів. Проблеми з евакуацією виникали переважно через обмежений доступ до інформації, обмежені транспортні можливості та труднощі при самостійному пересуванні. Труднощі, з якими ДГ стикались у запланованому місці прибуття - ДГ стикалися з труднощами під час пошуку житла, такими як перебування в центрі колективного проживання з особою(ами) з уразливістю, небажання орендодавців здавати житло сім'ям з дітьми, а також висока вартість оренди. - ДГ описували різноманітні ситуації та планування дій після прибуття, а також багато ДГ планували й надалі користуватись медичними послугами. Подальше переміщення ДГ, в яких є особа(и) з уразливістю, найімовірніше, відбуватиметься взимку. - Вразливі ДГ переважно поклалися на пенсійні виплати та гуманітарну допомогу, але водночас були менш схильні до ризику повної втрати доходу. Окрім грошової допомоги, вразливі ДГ також визначили пріоритетними такі потреби: ліки, медичні послуги та зимовий одяг. Подальше планування та потреби в евакуації ДГ - ДГ, житло яких пошкоджене в населених пунктах їхнього постійного проживання, більш схильні осісти протягом наступних зимових місяців. Згідно з отриманою інформацією, підвищення цін на оренду житла є фактором, що спонукає до планування подальшого переміщення. - Усі респонденти напівструктурованих інтерв'ю повідомили, що знають людей похилого віку, осіб з інвалідністю або хронічними захворюваннями, які залишилися в місцях їхнього постійного проживання. Страх, небажання виїжджати, труднощі з пересуванням та брак інформації стали основними перепонами для виїзду людей.
Методологія	
З метою інформування про поточну ситуацію щодо евакуації у східних та південних регіонах України та спрямування гуманітарної допомоги для ДГ, які переміщаються з особами, що належать до вразливих категорій населення, Ініціатива REACH провела комплексне якісне дослідження в рамках опитування ДГ «Моніторинг прибуття та транзиту ВПО» (МПТ). Під час Раунду 4 МПТ інтерв'юери Ініціативи REACH провели опитування 2 807 ДГ, які прибували та переміщались транзитом через 9 транзитних пунктів ВПО по всій Україні у період між 29 серпня та 9 вересня 2022 року.⁵ У транзитних пунктах ВПО на Сході України (Кропивницький, Кривий Ріг, Дніпро, Запоріжжя та Павлоград) Ініціатива REACH також провела 13 якісних напівструктурованих інтерв'ю з відповідними ДГ, визначеними за допомогою дослідження ДГ «Моніторинг прибуття та транзиту ВПО» (Таблиця 1). ДГ було відібрано відповідно до наступних критеріїв: (1) нещодавно прибулі ДГ (прибули протягом 14 днів до опитування) та (2) ті, що здійснюють переміщення з принаймні однією особою похилого віку (65 років і старше), особою з інвалідністю,⁶ та/або особою з хронічним захворюванням. Результати слід розглядати як орієнтовні, і, де це було можливо, дані REACH було триангульовано з інформацією зі вторинних джерел.	

Вступ та розподіл вибірки: нещодавно прибулі ДГ, в яких є особа(и) з уразливістю	
У цій інформаційній записці представлено поглиблений аналіз переміщення та гуманітарних потреб домогосподарств, які переміщаються з особою(ми) з уразливістю, на основі даних дослідження ДГ «Моніторинг прибуття та транзиту ВПО» (Раунд 4), 13 напівструктурованих інтерв'ю та вторинних джерел даних. Визначення домогосподарств, які відповідають критеріям для участі в напівструктурованих інтерв'ю (Таблиця 1), вказують на те, що Запоріжжя залишається ключовим транзитним пунктом для ВПО зі східних та південних регіонів, оскільки туди прибули 95% опитаних ДГ протягом 2 тижнів до проведення опитування. У Кривому Розі та Павлограді було визначено декілька нещодавно прибулих ДГ, які переміщались з особою(ами) з уразливістю. Як повідомляється, евакуйовані прибували до Дніпра,⁷ Кропивницького⁸ та Запоріжжя,⁹ що потенційно може вплинути на зменшення кількості нових прибуттів до Кривого Рогу та Павлограду. Щодо вразливих категорій населення, то 25% нещодавно прибулих ДГ (n=108) переміщувались з особою похилого віку, особою з інвалідністю та/або з хронічним захворюванням.	"Я спілкуюся з іншими батьками, які мають дітей з інвалідністю. Я знаю, що вони поїхали, тому що для нас найголовніше - піклуватися про своїх дітей, а в Новгородському зараз це робити неможливо." – Опитування 2, смт. Новгородське (Донецька область)

Таблиця 1: Загальна кількість ДГ в дослідженні REACH «Моніторинг прибуття та транзиту ВПО» (Раунд 4) та кількість нещодавно прибулих ДГ з особами, що належать до вразливих категорій населення	Кропивницький	Кривий Ріг	Дніпро ¹⁰	Запоріжжя	Павлоград	Загалом
Загальна кількість опитаних ДГ	314	300	309	319	284	1,526
Нещодавно прибулі ДГ (14 днів до проведення опитування)	30	26	53	305	12	426
Нещодавно прибулі ДГ з особою похилого віку, особою з інвалідністю та/чи з хронічною хворобою	12	3	23	67	3	108
ДГ, які взяли участь у напівструктурованих інтерв'ю	4	2	2	4	1	13

1 Міжнародна організація з міграції (МОМ), Опитування загального населення. Раунд 9 (17-26 вересня 2022 р.), 10 жовтня 2022 р.

2 Українська правда. Вересень - херсонцям: Евакуйуйтеся, нам треба вас врятувати від ворога, 14 серпня 2022 р.

3 BBC. Війна в Україні: Постраждалі розповідають про жахливий обстріл автоколон в Запоріжжі (англійською), 1 жовтня 2022 р.

4 Devox. Люди з інвалідністю, які залишилися без уваги під час війни в Україні (англійською), 5 липня 2022 р.

5 REACH. Інформаційний бюлетень «Моніторинг прибуття та транзиту ВПО. Раунд 4», жовтень 2022 р.

6 Особи з інвалідністю - це ті, хто стикається з труднощами при виконанні певних видів діяльності через проблеми зі станом здоров'я, що стосуються зору, слуху, опорно-рухового апарату, свідомості, самообслуговування та спілкування.

7 Рубрика, «Не кидайте мене»: як евакуаційний потяг «Покровськ-Дніпро» вивозить людей з-під обстрілів», 10 серпня 2022 р.

8 Укрінформ. Другий евакуаційний потяг з Донецької області прибув в Кіровоградську область (англійською), 3 серпня 2022 р.

9 BBC. Війна в Україні: Сім'ї, які пробрались крізь нову залізну завісу (англійською), 5 жовтня 2022 р.

10 З 23 нещодавно прибулих ДГ лише два ДГ, які переміщувались з особою з інвалідністю/хронічним захворюванням, пройшли напівструктуровані інтерв'ю. Не знайшлося жодного ДГ з особою похилого віку, яке б заохотило взяти участь у цьому опитуванні.

REACH

Informing more effective humanitarian action

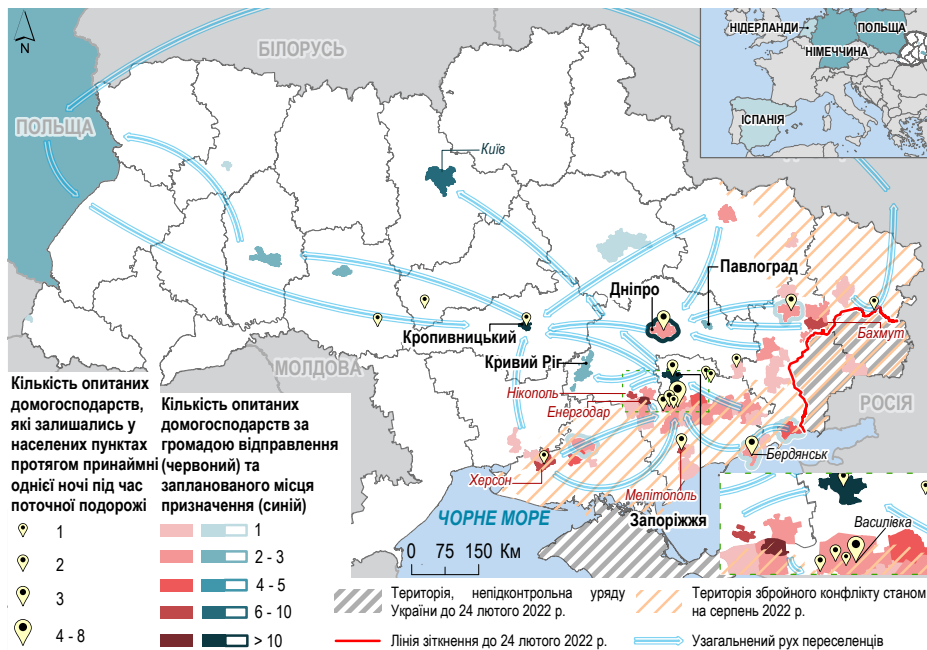
1

Карта 1: Громади постійного місця проживання, транзиту та запланованого пункту призначення опитаних ДГ.

Карта 1 демонструє тенденції переміщення ДГ, в яких є особа(и) з уразливістю, які нещодавно прибули в транзитні пункти ВПО в східних регіонах України. Найпоширенішими населеними пунктами постійного проживання є **Бахмут, Херсон, Енергодар, Нікополь та Мелітополь**, що вказує на те, що в кінці серпня та на початку вересня ДГ переміщались з невідконтрольних Уряду України територій та підконтрольних Уряду районів, які постраждали внаслідок конфлікту. Більшість ДГ повідомили, що місця проведення опитування були їхніми запланованими місцями призначення, тоді як менша частка ДГ мали намір продовжувати своє переміщення до Києва, Івано-Франківська, Вінниці, Польщі та Німеччини.

Найпоширенішими способами переміщення з місць постійного проживання були приватні автомобілі (**32%**), спільний автомобіль (**22%**), автобус (**18%**), евакуаційний автобус (**13%**) та транспорт волонтерів (**9%**). Під час свого переміщення найчастіше ДГ зупинялись в **Дніпрі, Василівці та Бердянську** принаймні на одну ніч.

Прийняття рішення ДГ щодо виїзду з населених пунктів їхнього постійного проживання

Населення в Україні старіє, оскільки вік кожної четвертої людини перевищує 60 років.¹¹ До лютого 2022 року в Україні проживало приблизно **2,7 мільйона людей з інвалідністю**,¹² хоча, за оцінками програми "Inclusive Futures", їхня кількість може перевищувати 6 мільйонів.¹³ Повномасштабне вторгнення Росії сильно вплинуло на вразливі категорії населення: як на тих, хто стали переміщеними, так і на тих, хто не був евакуйований. **Хоча дані щодо вразливих груп населення у воєнний час недостатньо**, в опитуванні МОМ (серпень 2022 року) в **46%** домогосподарств опитаних ВПО були люди похилого віку (60 років і старше), в **36%** - особи з хронічними захворюваннями, і в **25%** - особи з інвалідністю.¹⁴ Дані дослідження REACH «Моніторинг прибуття і транзиту ВПО» (Раунд 4) (вересень 2022 р.) підтверджують **продовження переміщення вразливих ДГ (25% нещодавніх прибуттів)**.

Більшість опитаних, які брали участь у напівструктурованих інтерв'ю, були змушені виїхати з місць свого постійного проживання через активну фазу конфлікту (n=11), а похилий вік та/або стан здоров'я членів їхніх ДГ часто робили ситуацію ще складнішою. Дійсно, різні респонденти розповідали жакливі історії про обстріли та руйнування в їхніх населених пунктах. Майже у всіх випадках (n=12) респонденти самі приймали рішення про виїзд. Багато з розповідей свідчать про те, що респонденти вирішили виїхати, коли не залишилося інших варіантів, що вказує на те, що **ДГ з особами, які належать до вразливих категорій населення, часто переміщуються в критичних умовах під час затяжних періодів активної фази конфлікту**.

«Те, що ми пережили, в такому віці і з такими хворобами - це жахливо. Я навіть ворогу не побажаю опинитися в такій ситуації. Я не можу пересуватися без допомоги іншого дорослого, погано бачу, падаю, боляче б'ю коліна та обличчя. [...] Все, що у нас було, знищено після обстрілу. Ми ледве встигли відкопатися [з підвалу], а після цього виїхали.»

- Опитування 5, Бахмут (Донецька область)

«Рішення про виїзд приймали ми з чоловіком. Залишатись було фізично і морально неможливо. Через нервовий зрив у мене почали відмовляти ноги.»

- Опитування 6, Первомайське (Донецька область)

Семеро респондентів повідомили, що **втрата послуг**, таких як медичне обслуговування та догляд, також вплинула на їхнє рішення виїхати. Серед проблем, про які повідомлялося, були доступ до ліків у Херсоні, виїзд лікарів у Донецькій області та необхідність термінового хірургічного втручання. Респонденти з смт. Новгородське та Нікополя зазначили, що майже всі сім'ї з дітьми з інвалідністю виїхали через відсутність медичних послуг. Серед усіх нещодавно прибулих ДГ, опитаних інтерв'юерами Ініціативи REACH (n=426), ті, які переміщуються з особою(ами) з уразливістю, частіше повідомляли, що втрата послуг стала причиною їхнього виїзду (**21%**), підтверджуючи той факт, що **відсутність послуг є фактором виїзду, який набуває все більшої актуальності для вразливих ДГ**. Дійсно, МОМ повідомила про найбільші проблеми з доступом до медикаментів та медичних послуг на Півдні та Сході України.¹⁵

"Ми з чоловіком вирішили виїхати, як тільки зрозуміли, що там не було можливості підтримувати здоров'я нашої дитини. Лікарі, які потрібні моему синові, виїхали".

- Опитування 2, смт. Новгородське (Донецька область)

У свою чергу, **можливість працевлаштування є менш актуальною причиною прибуття вразливих ДГ в пункти призначення**. Тридцять шість відсотків (**36%**) нещодавно прибулих ДГ (n=152) вказали можливість працевлаштування як причину вибору пункту призначення, порівняно з **17%** ДГ, які прибули з особою(ами) з уразливістю (n=18). Наприклад, респондентка напівструктурованого інтерв'ю зазначила, що не може працювати через обов'язки по догляду за іншими членами ДГ, а респонденти старшого віку під час переміщення покладаються на свою пенсію. І нарешті, трохи менше половини респондентів (n=5), багато з яких виїхали з Херсону, зазначили, що відчували **вагання перед від'їздом**. Решта респондентів повідомили, що не мали жодних вагань перед від'їздом, що свідчить про наявність у них **різного досвіду прийняття рішень**.

«В мене були вагання, чи виїжджати з дому, а також був страх перед переїздом і невпевненість в тому, як це організувати.»

- Опитування 11, Херсон (Херсонська область)

¹¹ Всесвітня організація охорони здоров'я, Спільна заява про становище людей старшого віку в Україні - Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), Фонд ООН у галузі народонаселення, Європейське регіональне бюро ВООЗ (ЕРБ ВООЗ) та HelpAge International (англійською), червень 2022 р.

¹² EuroNews, «Залишені»: як війна негативно впливає на людей з інвалідністю в Україні (англійською), 2 серпня 2022 р.

¹³ Devesh, Люди з інвалідністю залишені напризволяще під час війни в Україні (англійською), 5 липня 2022 р.

¹⁴ Міжнародна організація з міграції (МОМ), Опитування загального населення, Раунд 8 (17-23 серпня 2022 р.), 1 вересня 2022 р.

¹⁵ Міжнародна організація з міграції (МОМ), Опитування загального населення, Раунд 8 (17-23 серпня 2022 р.), 1 вересня 2022 р.

Труднощі, з якими респонденти стикались під час переміщення

Респонденти повідомили про ряд проблем з безпекою під час евакуації. ДГ, які виїжджали з Донецької області, зазначили, що вони відчували себе в безпеці після того, як сіли в автобус, потяг або автомобіль, який мав їх звідти вивести. І навпаки, всі респонденти, які виїжджали з Херсона до Запоріжжя та з Нікополя до Кривого Рогу, повідомили, що не відчували себе в безпеці під час евакуації через обстріли або блокпости. Жоден з респондентів не підписував форму згоди на евакуацію. Оскільки безпекова ситуація продовжувала погіршуватися, влада поширила обов'язкову евакуацію на частину Харківської, Миколаївської та Запорізької областей,¹⁶ і через це більша кількість людей з вразливістю може зіткнутись з вимушеним переміщенням в умовах нестабільної безпекової ситуації.

«Під час нашого переміщення російські солдати витягли з автобуса двох дівчат, всі наші речі довго і ретельно обшукували. Було дуже страшно.» - Опитування 12, Херсон (Херсонська область)

«Було дуже страшно і небезпечно. Над нашими головами завжди щось літало.» - Опитування 10, Херсон (Херсонська область)

На невідконтрольних Уряду територіях респонденти з Херсона (n=4) стикались з труднощами у доступі до інформації про евакуацію через те, що телебачення та радіо були російськими, або через відсутність доступу до Інтернету та віртуальної приватної мережі (VPN). Люди похилого віку, які не мають цифрового зв'язку, часто стикаються з додатковими проблемами з доступом до інформації.

«Багато людей не можуть отримати доступ до інформації про евакуацію через відсутність доступу до Інтернету. [...] Нам ніхто не відповів, і не надав нам інформацію.»

- Опитування 7, Херсон (Херсонська область)

Аналогічно, мешканці сільських населених пунктів Донецької та Запорізької областей (n=3) стикнулись з труднощами, пов'язаними з доступом до інформації та добиранням в Бахмут та Селидове, де вони могли приєднатися до евакуаційних груп. На протигау цьому, двоє респондентів з Бахмута зазначили,

що повідомлення про евакуацію в Telegram-каналах були зрозумілими та доступними. Такі розбіжності свідчать про суттєву різницю між можливостями евакуації в сільській місцевості та містах.

«Коли я ще був в селі, ніякої гуманітарної допомоги не було. Не було до кого звернутися. [...] Ніхто не чув ніяких оголошень. Тому якісь люди дали мені номер телефону, щоб нам допомогли вибратися.»

- Опитування 9, смт. Петрівка (Донецька область)

Деякі респонденти, які переміщувались з людьми похилого віку або особами з хронічними захворюваннями, повідомили, що через їхній стан здоров'я або порушення рухової активності (n=3) виникли труднощі з пошуком відповідного транспортного засобу. Зокрема, респонденти з Херсона (n=3) повідомили, що стикнулись з тривалим часом очікування. Щодо доступу до ліків та допоміжних засобів, більшість респондентів мали змогу привезти ліки та допоміжні засоби з собою або отримати їх за рецептом після прибуття.

«Мої діти заплатили волонтерам за нашу евакуацію прямим маршрутом без проміжних зупинок з Бахмута до Кропивницького. Безкоштовна евакуація була можлива тільки до Дніпра. Я не могла їхати з пересадками, тому що в Дніпрі не було б кому мене зустріти.

Мені важко пересуватися самостійно.»

- Опитування 5, Бахмут (Донецька область)

Як і вищезгадана літня пара, однакова частка респондентів зазначила, що в організації евакуації їм допомагали родичі та друзі (n=5) або волонтери та гуманітарні організації (n=5). Двоє респондентів навіть домовилися з волонтерами з Вінниці про евакуацію з Донецької області на автомобілі. А троє респондентів не мали такої допомоги. Загалом, ця тенденція свідчить про те, що особисті зв'язки та допомога волонтерів відіграють життєво важливу роль у підтримці вразливих ДГ під час евакуації з невідконтрольних Уряду територій та територій, що постраждали внаслідок конфлікту, через півроку після початку повномасштабної війни. У свою чергу, люди, які не мають таких зв'язків або доступу до них (наприклад, ті, що перебувають в закладах типу інтернатів), можуть зіткнутися з більш серйозними перешкодами для евакуації, як показано на Kartі 2.

Карта 2: Конкретний випадок: Маршрут, яким літній чоловік-пасічник виїхав з смт. Комиш-Зоря на велосипеді.

Літній чоловік-пасічник, 67 років, виїхав сам із смт. Комиш-Зоря (Запорізька область) до Кропивницького (Кіровоградська область). Він їхав велосипедом, автобусом і поїздом, зупинявся у сестри в Оріхові (Запорізька область) на кілька днів, а потім приблизно п'ять місяців жив у Запоріжжі (Запорізька область). Його джерелами доходу були пенсія та допомога від держави. Він не повідомляв про жодні захворювання.

Цей випадок ілюструє обмеженість транспортних можливостей для виїзду з невідконтрольних Уряду територій, самостійність та стійкість, необхідну для того, щоб покинути сільську місцевість, затяжний характер переміщення та проблеми, з якими стикаються люди похилого віку у доступі до житла, яке вони могли б собі дозволити.

Опитування 8, смт. Комиш-Зоря (Запорізька область)

Труднощі, з якими зіткнулись ДГ в запланованих пунктах призначення

ДГ, членами яких є люди похилого віку, особи з інвалідністю та/або особи з хронічними захворюваннями, після прибуття до їхнього пункту призначення часто стикаються зі складнішими та специфічними проблемами. По-перше, багато ДГ стикались з труднощами з пошуком житла, яке було б придатним та/або доступним за ціною. Наприклад, одна респондентка не могла забезпечити потреби у догляді за своєю літньої матір'ю в центрі колективного проживання. Двоє ДГ повідомили, що орендодавці не бажали здавати житло сім'ям з дітьми. Крім того, шість респондентів відзначили високу вартість оренди житла в Дніпрі та Кропивницькому, а одна сім'я переїхала з Дніпра до Кривого Рогу через вартість житла. Дослідження «Моніторинг гуманітарної ситуації» Ініціативи REACH показало, що у 76% досліджених населених пунктах Дніпропетровської області КІ повідомили, що доступне житло було знайти важко або дуже важко.¹⁷

«Нам пропонували зупинитись в гуртожитку і в Павлограді, і в Дніпрі, але ми були з дитиною і мамою з інвалідністю. Як тільки з'явилася можливість переїхати в окрему квартиру [квартиру друга], ми нею скористалися.»
- Опитування 1, Бахмут (Донецька область)

«Нам не вдалося відразу знайти центр колективного проживання, де можна було б зупинитися. У притулках можна перебувати до трьох днів, а винаймати житло в Дніпрі дорого. Знайти житло в Дніпрі за такий короткий термін було неможливо.»
- Опитування 4, Нікополь (Дніпропетровська область)

Домогосподарства з особами, які мають вразливість, повідомили про здатність загалом задовольняти свої повсякденні потреби приблизно на тому ж рівні, що й нещодавно прибулі ДГ. Згідно з даними дослідження «Моніторинг прибуття і транзиту ВПО» (Раунд 4), домогосподарства з особою(ми) з уразливістю можуть задовольняти свої щоденні потреби майже завжди (35%), іноді (32%) або рідко (20%). Однак, джерела доходу домогосподарств різнились (Таблиця 2).

Таблиця 2. Джерела доходу

Нещодавно прибулі ДГ (n=426)			Нещодавно прибулі ДГ з особами з уразливістю (n=108)		
1	Гуманітарна допомога	n=219	1	Пенсія	n=53
2	Державна допомога	n=142	2	Гуманітарна допомога	n=51
3	Доходу немає	n=118	3	Державна допомога	n=29

Вразливі домогосподарства найчастіше покладалися на пенсію та гуманітарну допомогу, тоді як нещодавно прибулі ДГ в цілому найбільше покладалися на гуманітарну допомогу (Таблиця 2). Європейський форум з проблем інвалідності повідомив, що половина опитаних ВПО з інвалідністю зіткнулись із втратою доходу від оплачуваної роботи.¹⁸ Проте більша частина ДГ в цілому повідомила, що взагалі не має доходу (28%), що свідчить про те, що в ДГ з особами похилого віку менший ризик повної втрати доходу, частково завдяки продовженню пенсійних виплат під час переміщення. Люди похилого віку також відіграють важливу роль у догляді за іншими, особливо за дітьми.¹⁹ Нарешті, четверо респондентів звернулися за допомогою з пошуку роботи і висловили занепокоєння щодо майбутнього, якщо вони не зможуть її знайти. Жодне ДГ не повідомило про проблеми, пов'язані з інтеграцією в приймаючих громадах.

«Ми отримуємо виплати як ВПО, виплати на нашу дитину з інвалідністю, і ми одержали грошову допомогу від ООН. Ніяких проблем не було.»

- Опитування 2, смт. Новгородське (Донецька область)

«Ми не знаємо, можливо, чоловік завтра знайде роботу і все буде добре, а може і не знайде. Все дуже відносно.»

- Опитування 1, Бахмут

З точки зору гуманітарних потреб, дані у Таблиці 3 підтверджують те, що усі групи населення надають перевагу багаточільовій грошовій допомозі. Дослідження Європейського форуму з проблем інвалідності також показує, що ВПО з інвалідністю надають перевагу грошовій допомозі, і що ВПО з інвалідністю можуть бути повноцінними бенефіціарами грошової допомоги в Україні.²⁰ Однак, механізми надання грошової допомоги повинні враховувати практичну можливість надання та доступу до готівкових коштів для ВПО залежно від їхньої групи інвалідності, віку, статі та місцезнаходження. Оскільки ці вразливі групи населення можуть мати проблеми зі слухом або зором, домогосподарства у сільській місцевості стикаються з додатковими труднощами у доступі до онлайн-банкінгу через обмеженість мережевого зв'язку.²¹

Таблиця 3. Гуманітарні потреби

Нещодавно прибулі ДГ з особами, що належать до вразливих категорій населення (n=108)			
Нещодавно прибулі ДГ (n=426)		Нещодавно прибулі ДГ з особами, що належать до вразливих категорій населення (n=108)	
1	Багаточільова грошова допомога n=299	1	Багаточільова грошова допомога n=76
2	Працевлаштування n=286	2	Ліки n=51
3	Продукти харчування n=180	3	Продукти харчування n=45
4	Житло n=157	4	Медичні послуги n=38
5	Засоби гігієни n=131	4	Житло n=38

По-друге, домогосподарства, в яких є особа(и) з уразливістю, визначили пріоритетними потреби у лікарських засобах та медичних послугах (Таблиця 3). Респонденти напівструктурованих інтерв'ю підтвердили результати дослідження «Моніторинг прибуття та транзиту ВПО» (Раунд 4) та повідомили, що мають потребу в одязі (n=7), багаточільовій грошовій допомозі (n=6) та ліках/медичній допомозі (n=5). Важливо зазначити, що троє респондентів повідомили, що вони відчувають себе некомфортно, звертаючись по допомогу до гуманітарних організацій.

«Нам потрібні дорогі ліки. А просити про допомогу не дуже незручно, тільки в супроводі іншого дорослого, і хотілося б не стояти в черзі. Зараз скрізь великі черги за допомогою.»

- Опитування 5, Бахмут (Донецька область)

Окрім потреби в ліках, респонденти повідомили про труднощі в доступі до медикаментів або медичних послуг (n=4). Серед них були проблеми з процедурою реєстрації в програмі «Доступні ліки», скорочення соціальної допомоги та послуг догляду вдома для дітей з інвалідністю, тривалий час очікування, незрозуміння того, як працює система надання медичних послуг в пункті призначення та невизначеність щодо майбутнього. Крім того, дослідження потреб, яке провела організація HelpAge у Львівській, Чернівецькій та Дніпропетровській областях, показало, що більшість осіб з інвалідністю (70%) не були зареєстровані як особи з інвалідністю через адміністративні труднощі або проблеми зі здоров'ям, пов'язані з похилим віком.²²

«У нас є інформація про те, де ми можемо її отримати [медичну допомогу]. Як тільки ми приїдемо до тям після цього стресу, ми постараємося звернутися до медичного закладу».

- Опитування 6, Первомайське (Донецька область)

І нарешті, додатковою перешкодою для отримання гуманітарної допомоги є брак доступу до інформації та проходження необхідних адміністративних процедур і реєстрації статусу ВПО. Проблематичність процедур може бути більшою перешкодою для домогосподарств з особами, які належать до вразливих категорій населення, як це показано нижче.

«Ми зіткнулися з проблемою отримання статусу ВПО для матері мого чоловіка. Вона зареєстрована як жителька села, мешканці якого не мають права на отримання грошової допомоги. Однак фактично вона проживає з нами в Нікополі.»

¹⁷ REACH. Моніторинг гуманітарної ситуації. Раунд 5 (англійською), серпень 2022 р.

¹⁸ Європейський форум з проблем інвалідності. Звіт щодо оцінки доцільного надання грошової допомоги з врахуванням потреб людей з інвалідністю -Україна (англійською), червень 2022 р.

¹⁹ HelpAge, Україна: Швидка оцінка потреб переміщених осіб похилого віку: Львівська, Чернівецька та Дніпропетровська області (англійською), червень 2022 р.

²⁰ Європейський форум з проблем інвалідності. Звіт щодо оцінки доцільного надання грошової допомоги з врахуванням потреб людей з інвалідністю -Україна (англійською), червень 2022 р.

²¹ Європейський форум з проблем інвалідності. Звіт щодо оцінки доцільного надання грошової допомоги з врахуванням потреб людей з інвалідністю -Україна (англійською), червень 2022 р.

²² HelpAge, Україна: Швидка оцінка потреб переміщених осіб похилого віку: Львівська, Чернівецька та Дніпропетровська області (англійською), червень 2022 р.

Майбутні плани ДГ

Частка ДГ, які повідомили, що мають плани на найближчі три місяці (n=6), та тих, хто не має планів на майбутнє (n=5), є приблизно однаковою, що свідчить про **різноманітність ситуацій, в яких опиняються ДГ, та їхніх планів дій після прибуття до місця призначення**. Більшість ДГ, які прибули до Запоріжжя з Херсона (n=3), зазначили, що мають намір далі продовжити своє переміщення. Багато ДГ планували **й надалі користуватись медичними послугами**, починаючи від невідкладного хірургічного втручання і закінчуючи реєстрацією у сімейних лікарів.

«Нам доведеться вирішувати питання, пов'язані з хворобою мого чоловіка та навчанням сина.»

- Опитування 4, Нікополь (Дніпропетровська область)

Через сильно зруйновані райони на Сході та Півдні України, а також через збільшення потреб в житлі, газо- і електропостачанні та медичному обслуговуванні, подальше переміщення ДГ, в яких є особи з уразливістю, ймовірно, відбудеться **взимку**.²³ Сім ДГ також повідомили про свої нинішні потреби в зимовому одязі та/або взутті.

«У нас там нічого не залишилося, все розбомбили. Нам повертатися нікуди. Тому ми хочемо перезимувати тут, у Кропивницькому. Якщо, звичайно, не піднімуть орендну плату.»

- Опитування 7, Херсон (Херсонська область)

Окрім цього, сім ДГ відчують себе комфортно і стабільно у своєму теперішньому місці перебування, а шість ДГ - ні, або через те, що вони нещодавно переїхали, або через їхнє сильне бажання повернутися додому. Більшість ДГ хотіли б **повернутися додому, коли закінчиться війна** (n=9), тоді як двоє ДГ хотіли б повернутися, коли буде відновлено доступ до послуг. Майже всі респонденти (n=11) висловили **занепокоєння щодо майбутнього** їхніх ДГ.

«Ми повернемося додому, коли закінчаться активні бойові дії. Навіть якщо там залишиться лише згарище, ми все одно хочемо додому.»

- Опитування 5, Бахмут (Донецька область)

Особі з уразливістю, що залишилися в населених пунктах постійного місця проживання ВПО

Згідно з даними дослідження REACH «Моніторинг прибуття і транзиту ВПО» (Раунд 4), **60%** (n=65) нещодавно прибулих ДГ з особами з вразливістю повідомили, що один з членів їхнього ДГ залишився в місці постійного проживання, щоб **доглядати за своїм майном (46%)**, піклуватися про родичів та друзів (**11%**), або через труднощі з самостійним пересуванням та проблемами зі здоров'ям (**10%**). Усі респонденти напівструктурованих інтерв'ю (n=13) знали людей похилого віку, осіб з інвалідністю або хронічними захворюваннями, які **залишилися в місці їхнього постійного проживання**. Респонденти вказали, що люди не виїжджають через наступні причини: **страх, фінансові витрати та труднощі з пересуванням**. Однак шість респондентів зазначили, що **люди, які залишилися, не захочуть виїжджати**, бо, наприклад, люди похилого віку не хочуть залишати свої домівки.

"Мій брат з дружиною залишилися в Нікополі. Людям похилого віку та людям з інвалідністю важко виїжджати і влаштуватися деінде."

- Опитування 3, Нікополь (Дніпропетровська область)

«Є страх. Вони бояться виїжджати. Потрібен психолог.»

- Опитування 13, Херсон (Херсонська область)

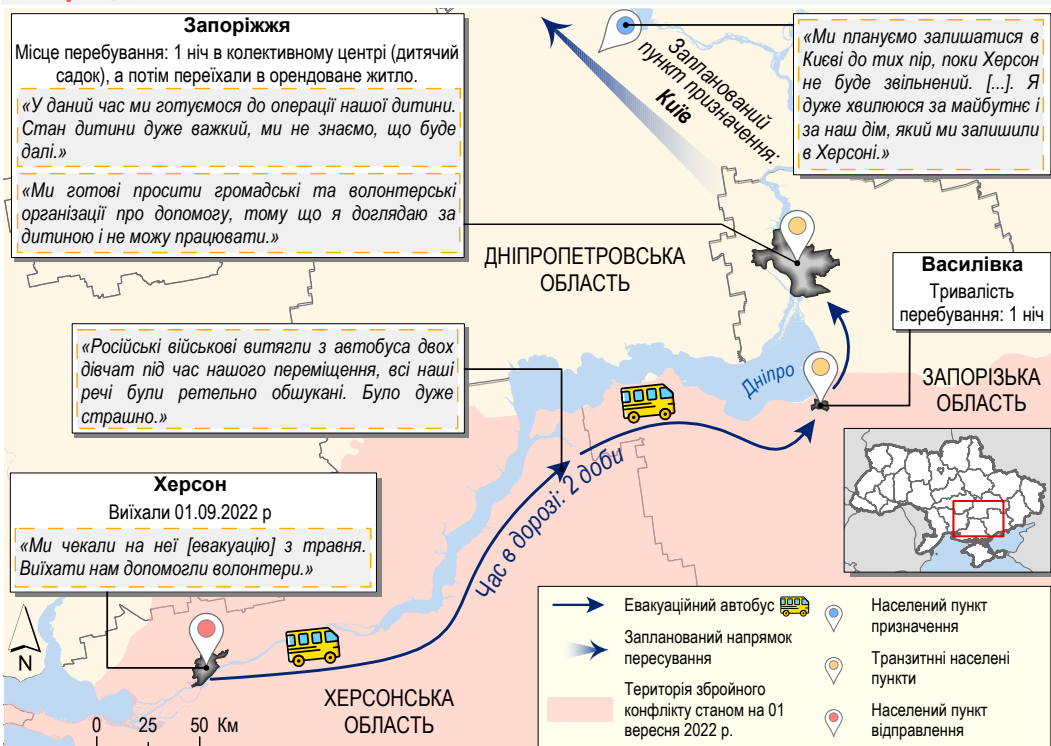
Половина респондентів (n=6) зазначили, що в населених пунктах їхнього постійного місця проживання **потрібно більше допомоги з евакуацією**. Наприклад, черги у **Василівці**, в яких можна простояти до п'яти днів для того, щоб виїхати з невідконтрольних Уряду України територій,²⁴ становлять ризик для здоров'я осіб з вразливих груп населення. У Нікополі транспорт для евакуації не пристосований для маломобільних людей, а у Херсоні люди похилого віку потребують допомоги у доступі до інформації через Інтернет, VPN або соціальні мережі волонтерів. Дійсно, ключове питання, яке піднімалося під час опитувань, стосувалося **браку інформації** про допомогу з евакуацією на невідконтрольних Уряду територіях та в сільській місцевості (n=7).

«Люди не знають, куди їм звертатися. [...] Деякі з них за станом здоров'я не можуть сісти в автобус і їхати сидячи.»

- Опитування 9, смт. Петрівка (Донецька область)

«Вона [сусідка похилого віку] сказала, що залишиться вдома. Для того, щоб її евакуювати, потрібно допомогти їй спуститися з дев'ятого поверху.» - Опитування 12, Херсон (Херсонська область)

Карта 3. Конкретний випадок. Сім'я, яка евакуювалась з Херсону для того, щоб їхній дитині зробили операцію.

Жінка (36 років) виїхала з двома дітьми з Херсона до Запоріжжя евакуаційним автобусом, зупинившись на одну ніч у Василівці. Одна дитина потребувала негайного хірургічного втручання, що стало причиною необхідності евакуації. Спочатку вони перебували в центрі колективного проживання, а потім переїхали до орендованого житла. Цей приклад ілюструє різноманітність тенденцій, такі як ризики для безпеки під час евакуації з невідконтрольних

Уряду територій та роль волонтерської допомоги під час евакуації. Цей випадок також показує, як важкий стан здоров'я може спричинити додаткові проблеми під час переміщення, такі як неможливість планувати найближче майбутнє та витрати по догляді.

Опитування 12, Херсон (Херсонська область)

²³ Міжнародна організація з міграції (МОМ). Опитування загального населення. Раунд 8 (17-23 серпня 2022 р.), 1 вересня 2022 р.

²⁴ ОСНА, Україна: Оперативне зведення (англійською), вересень 2022 р.

Список напівструктурованих інтерв'ю (n=13)

Опитування 1: Жінка, 43 роки, приїхала з чоловіком, дитиною та матір'ю похилого віку з Бахмута до Павлограда, де вони проживали п'ять місяців перед тим, як переїхати в Дніпро.

Опитування 2: Жінка, 36 років, приїхала з чоловіком та дитиною з інвалідністю приватним автомобілем з смт. Новгородське (Донецька область) до Дніпра (Дніпропетровська область).

Опитування 3: Жінка, 65 років, приїхала на приватному авто з 2 іншими членами ДГ похилого віку, один з яких - особа з інвалідністю, з Нікополя (Дніпропетровська область) до Кривого Рогу (Дніпропетровська область).

Опитування 4: Жінка, 45 років, приїхала на приватному авто з чоловіком з інвалідністю та дитиною, з Нікополя (Дніпропетровська область) до Кривого Рогу (Дніпропетровська область).

Опитування 5: Жінка, 56 років, з вадами зору та хронічними захворюваннями, та чоловік, 69 років, з хронічним захворюванням, переміщались з Бахмута (Донецька область) до Кропивницького у спільному авто з волонтерами.

Опитування 6: Жінка, 55 років, з хронічним захворюванням, та чоловік, 64 роки, з хронічним захворюванням, переміщались з с. Первомайське (Донецька область) до Кропивницького транспортом волонтерів та евакуаційним автобусом.

Опитування 7: Жінка, 72 роки, приїхала автобусом з Херсона (Херсонська область) до Кропивницького (Кіровоградська область), з транзитом в Запоріжжі (Запорізька область).

Опитування 8: Чоловік, 67 років, переміщався з смт. Комиш-Зоря (Запорізька область) до Кропивницького (Кіровоградська область) велосипедом, автобусом та поїздом, з транзитом в Оріхові та Запоріжжі (Запорізька область) протягом 5 місяців.

Опитування 9: Жінка, 49 років, переміщалась евакуаційним автобусом з 2 дітьми, одна дитина з інвалідністю, з смт. Петрівка (Донецька область) до Павлограда (Дніпропетровська область).

Опитування 10: Жінка, 71 рік, з інвалідністю та хронічними захворюваннями, приїхала автобусом з Херсона (Херсонська область) до Запоріжжя (Запорізька область).

Опитування 11: Чоловік, 68 років, приїхав приватним автомобілем з Херсона (Херсонська область) до Запоріжжя (Запорізька область), і має намір продовжити переміщення до Полтави (Полтавська область).

Опитування 12: Жінка, 36 років, переміщалась з чоловіком та 2 дітьми, одна з яких з інвалідністю та має хронічні захворювання, евакуаційним автобусом з Херсону (Херсонська область) до Запоріжжя (Запорізька область), і має намір продовжити переміщення до Києва.

Опитування 13: Чоловік, 26 років, з хронічним захворюванням, приїхав евакуаційним автобусом з Херсона (Херсонська область) до Запоріжжя (Запорізька область), і має намір продовжити переміщення до Києва.